

Sadržaj

Predgovor xvii

Ekonomija i internet xxiii

PRVI DIO OSNOVNI POJMOVI I

1. poglavlje	
Počela ekonomije	3
A. Uvod	3
Kome zvono zvonilo ● Oskudnost i učinkovitost: srodne ekonomske teme 3 ● Mikroekonomija i makroekonomija ● Ekonomska logika 5 ● Hladne glave na usluzi toplim srcima 6 ●	
B. Tri problema ekonomske organizacije	7
Tržišna, naredbodavna i mješovita gospodarstva 8 ●	
C. Tehnološke mogućnosti društva	8
Inputi i proizvodi 9 ● Granica proizvodnih mogućnosti 9 ● GPM na djelu ● Oportunitetni troškovi ● Efikasnost ●	
Sažetak 15 ● Pojmovi za ponavljanje 15 ● Dodatna literatura i internetske stranice 16 ● Pitanja za raspravu 16 ●	
Dodatak I	
Kako čitati dijagrame	18
Granica proizvodnih mogućnosti 18 ● Dijagram proizvodnih mogućnosti ● Glatka krivulja ● Nagibi i linije ● Nagib krivulje ● Pomicanje krivulja i kretanje uzduž krivulje ● Neki specijalni dijagrami ●	
Sažetak dodatka 23 ● Pojmovi za ponavljanje 23 ● Pitanja za raspravu 24 ●	

2. poglavlje	
Tržište i država u modernom gospodarstvu	25
Mješovito gospodarstvo ●	
A. Što je tržište??	26
Ekonomska red, a ne kaos ● Kako tržišta rješavaju tri ekonomska problema ● Vladari tržišta ● Slika cijena i tržišta ● Nevidljiva ruka ●	
B. Trgovina, novac i kapital	31
Trgovina, specijalizacija i podjela rada 31 ● Novac: katalizator razmjene 33 ● Kapital 33 ● Kapital i privatno vlasništvo ●	
C. Ekonomska uloga države	35
Učinkovitost 35 ● Nesavršena konkurencija ● Eksternalije ● Javna dobra ● Pravednost 38 ● Makroekonomski rast i stabilnost 39 ● Sumrak države blagostanja? 40 ● Mješovito gospodarstvo danas ●	
Sažetak 42 ● Pojmovi za ponavljanje 43 ● Dodatna literatura i internetske stranice 43 ● Pitanja za raspravu 44 ●	
3. poglavlje	
Osnovni elementi ponude i potražnje	45
A. Tablica potražnje	46
Krivulja potražnje 47 ● Tržišna potražnja ● Sile u pozadini krivulje potražnje ● Pomaci potražnje ●	
B. Tablica ponude	51
Krivulja ponude 51 ● Sile u pozadini krivulje ponude ● Pomaci ponude ●	
C. Ravnoteža ponude i potražnje	54
Ravnoteža s krivuljama ponude i potražnje 55 ● Učinci pomaka ponude ili potražnje ● Tumačenje promjena cijena i količina ● Ponuda, potražnja i imigracija ● Racioniranje putem cijena 59 ●	

vii

Sažetak 60 • Pojmovi za ponavljanje 61 • Dodatna literatura i internetske stranice 61 • Pitanja za raspravu 61 •

DRUGI DIO MIKROEKONOMIJA: PONUDA, POTRAŽNJA I TRŽIŠTA PROIZVODA

63

4. poglavlje

Primjene ponude i potražnje 65

A. Cjenovna elastičnost potražnje i ponude 65

Cjenovna elastičnost potražnje 66 • Izračunavanje elastičnosti • Cjenovna elastičnost na dijagramima • Elastičnost i prihod 70 • Paradoks obilne žetve • Cjenovna elastičnost ponude 72 •

B. Primjene glavnih ekonomskih pitanja 73

Ekonomija poljoprivrede 74 • Dugoročno relativno opadanje poljoprivrede • Utjecaj poreza na cijenu i količinu 75 • Minimalni pragovi i maksimalni plafoni 77 • Prijepori oko minimalnih nadnica • Nadzor cijena energenata •

Sažetak 81 • Pojmovi za ponavljanje 82 • Dodatna literatura i internetske stranice 82 • Pitanja za raspravu 82 •

5. poglavlje

Potražnja i ponašanje potrošača 84

Izbor i teorija korisnosti 84 • Granična korisnost i zakon opadajuće granične korisnosti • Numerički primjer • Načelo jednakograničnosti: jednakost graničnih korisnosti po dolaru za svako dobro 87 • Zašto su krivulje potražnje opadajuće • Dokolica i optimalna raspodjela vremena • Alternativni pristup: učinak supstitucije i učinak dohotka 89 • Učinak supstitucije • Učinak dohotka • Od pojedinačne prema tržišnoj potražnji 90 • Pomaci potražnje • Nadomjesci i komplementarna dobra • Empirijske procjene cjenovnih i dohodovnih elastičnosti • Ekonomija ovisnosti 93 • Paradoks vrijednosti 95 • Potrošačev višak 96 • Primjene potrošačeva viška •

Sažetak 98 • Pojmovi za ponavljanje 99 • Dodatna literatura i internetske stranice 99 • Pitanja za raspravu 100 •

Dodatak 5

Geometrijska analiza potrošačeve ravnoteže 101

Krivulja indiferencije 101 • Zakon Supstitucije • Mapa indiferencija • Proračunski pravac ili proračunsko ograničenje 103 • Ravnotežni položaj tangente 104 • Promjene dohotka i cijena 104 • Promjene dohotka • Promjena jedne cijene • Izvođenje krivulje potražnje 105 •

Sažetak dodatka 106 • Pojmovi za ponavljanje 106 • Pitanja za raspravu 106 •

6. poglavlje

Proizvodnja i organizacija poslovanja 107

A. Teorija proizvodnje i granični proizvodi 107

Osnovni pojmovi 107 • Funkcija proizvodnje • Ukupni, prosječni i granični proizvod • Zakon opadajućih prinosa • Prinosi na opseg 111 • Kratki rok i dugi rok 112 • Tehnološka promjena 113 • Proizvodnost i funkcija agregatne potražnje 116 • Proizvodnost • Rast proizvodnosti iz ekonomija obujma • Empirijske procjene funkcije agregatne proizvodnje •

B. Organizacije poslovanja 118

Priroda poduzeća 118 • Velika, srednja i izrazito mala poduzeća 118 • Vlasništvo pojedinca • Partnerstvo • Korporacija •

Sažetak 121 • Pojmovi za ponavljanje 122 • Dodatna literatura i internetske stranice 122 • Pitanja za raspravu 122 •

7. poglavlje

Analiza troškova 124

A. Ekonomska analiza troškova 124

Ukupni trošak: fiksni i varijabilni 124 • Fiksni trošak • Varijabilni trošak • Definicija graničnog troška 125 • Prosječni trošak 127 • Prosječni ili jedinični trošak • Prosječni fiksni i varijabilni troškovi • Minimalni prosječni trošak • Veza između proizvodnje i troškova 130 • Opadajući prinosi i krivulje troškova u obliku slova U • Izbori poduzeća o inputima 132 • Granični proizvodi i pravilo najmanjeg troška • Financijske prijevare •

B. Ekonomski troškovi i računovodstvo poduzeća 133

Izvjestaj o dobiti ili račun dobiti i gubitka 133 • Bilanca stanja 135 • Računovodstvene konvencije •

C. Oportunitetni troškovi 137

Oportunitetni trošak i tržišta 138 ●

Sažetak 139 ● Pojmovi za ponavljanje 140 ●
 Dodatna literatura i internetske stranice 140 ●
 Pitanja za raspravu 140 ●

Dodatak 7

Proizvodnja, teorija troškova i odluke poduzeća 142

Numerička funkcija proizvodnje 142 ● Zakon opadajućih prinosa 142 ● Najjeftinija kombinacija faktora za danu proizvodnju 143 ● Krivulje jednakog proizvoda ● Linije jednakog troška ● Linije jednakog proizvoda i najmanjeg troška: tangencijalnost najmanjeg troška ● Uvjeti najmanjeg troška ●

Sažetak dodatka 145 ● Pojmovi za ponavljanje 146 ● Pitanja za raspravu 146 ●

8. poglavlje

Analiza tržišta savršene konkurencije 147

A. Ponuda poduzeća u uvjetima savršene konkurencije 147
 Ponašanje poduzeća u uvjetima savršene konkurencije 147 ● Maksimizacija dobiti ● Savršena konkurencija ● Ponuda u savršenoj konkurenciji gdje je granični trošak jednak cijeni ● Ukupni troškovi i uvjet zatvaranja poduzeća ●

B. Ponuda sektora u uvjetima savršene konkurencije 152
 Zbrajanje krivulja ponude svih poduzeća da bi se dobila tržišna ponuda 152 ● Kratkoročna i dugoročna ravnoteža 152 ● Dugi rok za sektor u uvjetima savršene konkurencije ●

C. Posebni slučajevi tržišta savršene konkurencije 155
 Opća pravila 155 ● Konstantni troškovi ● Rastući troškovi i opadajući prinosi ● Fiksna ponuda i ekonomska renta ● Unatrag povijena krivulja ponude ● Pomaci ponude ●

D. Učinkovitost i pravednost tržišta savršene konkurencije 158
 Procjena tržišnog mehanizma 158 ● Pojam učinkovitosti ● Učinkovitost ravnoteže u savršenoj konkurenciji ● Ravnoteža s mnogo potrošača i tržišta ● Središnja uloga određivanja cijena na osnovi graničnih troškova ● Ograničenja 161 ● Tržišni neuspjeh ● Uloga državne intervencije ●

Sažetak 162 ● Pojmovi za ponavljanje 164 ●
 Dodatna literatura i internetske stranice 164 ●
 Pitanja za raspravu 164 ●

9. poglavlje

Nesavršena konkurencija i monopol 166

A. Modeli nesavršene konkurencije 166
 Definicija nesavršene konkurencije ● Vrste nesavršene konkurencije 168 ● Monopol ● Oligopol ● Monopolistička konkurencija ● Izvori tržišnih nesavršenosti 170 ● Troškovi i tržišna nesavršenost ● Prepreke ulasku ●

B. Granični prihod i monopol 173
 Pojam graničnog prihoda 174 ● Cijena, količina i ukupni prihod ● Granični prihod i cijena ● Granični prihod i cijena ● Uvjeti maksimiziranja dobiti 176 ● Monopolska ravnoteža na dijagramima ● Savršena konkurencija kao polarni slučaj nesavršene konkurencije ● Načelo graničnosti: bilo pa prošlo 179 ●

Sažetak 181 ● Pojmovi za ponavljanje 181 ●
 Dodatna literatura i internetske stranice 182 ●
 Pitanja za raspravu 182 ●

10. poglavlje

Oligopol i monopolistička konkurencija 184

A. Ponašanje nesavršenih konkurenata 184
 Mjere tržišne moći ● Priroda nesavršene konkurencije 186 ● Teorije nesavršene konkurencije 186 ● Tajni oligopol ● Monopolistička konkurencija ● Suparništvo među nekolicinom ● Teorija igara ● Cjenovna diskriminacija 191 ●

B. Inovacije i informacije 192
 Ponašanje velikih korporacija 192 ● Odvajanje vlasništva i nadzora ● Informacija, inovacija i Schumpeterova ekonomija 193 ● Ekonomija informacija ● Prava na intelektualno vlasništvo ● Dvojba oko interneta ● Schumpeterijanska hipoteza ●

C. Bilanca nesavršene konkurencije 197
 Ekonomski troškovi nesavršene konkurencije 197 ● Troškovi uvećanih cijena i nedostatne proizvodnje ● Mjerenje gubitka zbog nesavršene konkurencije ● Strategije intervencije 198 ●

Sažetak 200 ● Pojmovi za ponavljanje 201 ●
 Dodatna literatura i internetske stranice 201 ●
 Pitanja za raspravu 202 ●

II. poglavlje

Neizvjesnost i teorija igara 204

A. Ekonomija rizika i neizvjesnosti 205

Špekulacija: premještanje imovine ili dobara kroz prostor i vrijeme 205 ● Arbitraža i zemljopisni obrasci cijena ● Špekulacija i ponašanje cijena tijekom vremena ● Razlučivanje rizika putem pokrivanja (*engl. hedginga*) ● Ekonomski utjecaji špekulacije ● Rizik i neizvjesnost 208 ● Osiguranje i rasprostiranje rizika 210 ● Tržišta kapitala i dijeljenje rizika ● Tržišni neuspjesi u informiranju 210 ● Moralni relativizam i nepovoljni odabir ● Socijalno osiguranje ●

B. Teorija igara 212

Razmišljanje o određivanju cijene ● Osnovni pojmovi 213 ● Alternativne strategije ● Neki važni primjeri teorije igara 216 ● Dogovarati se ili se ne dogovarati ● Zatvorenikova dvojba ● Igra zagađivanja ● Smrtonosne utrke u naoružavanju ● Igre, igre, posvuda... ●

Sažetak 220 ● Pojmovi za ponavljanje 221 ● Dodatna literatura i internetske stranice 221 ● Pitanja za raspravu 222 ●

TREĆI DIO

TRŽIŠTA FAKTORA PROIZVODNJE: RADA, ZEMLJE I KAPITALA 223

12. poglavlje

Kako tržišta određuju dohotke 225

A. Dohodak i bogatstvo 225

Dohodak 226 ● Faktorski dohoci prema osobnim dohocima ● Uloga države ● Bogatstvo 228 ●

B. Određivanje cijena uzlaznih veličina prema graničnoj proizvodnji 229

Priroda potražnje za faktorima 229 ● Potražnje za faktorima su izvedene potražnje ● Potražnje za faktorima su međuovisne ● Teorija raspodjele i prihod graničnog proizvoda 231 ● Prihod graničnog proizvoda ● Potražnja za faktorima proizvodnje 232 ● Potražnja za faktorima za poduzeća koja maksimiziraju dobit ● Prihod graničnog proizvoda i potražnja za faktorima ● Ponuda faktora proizvodnje 234 ● Određivanje cijena faktora pomoću ponude i potražnje 235 ● Raspodjela nacionalnog dohotka 237 ● Teorija granične proizvodnosti s mnogo ulaznih veličina ● Nevidljiva ruka za dohotke? 239 ●

Sažetak 239 ● Pojmovi za ponavljanje 240 ● Dodatna literatura i internetske stranice 241 ● Pitanja za raspravu 241 ●

13. poglavlje

Tržište rada 243

A. Osnove određivanja nadnica 243

Opća razina nadnica 243 ● Potražnja za radom 244 ● Razlike u graničnoj proizvodnosti ● Međunarodne usporedbe ● Ponuda rada 247 ● Odrednice ponude ● Empirijski rezultati ● Razlike u nadnicama 249 ● Razlike u poslovima: kompenzirajuće razlike u nadnicama ● Razlike među ljudima: kvaliteta rada ● Razlike u ljudima: „rente“ jedinstvenih pojedinaca ● Segmentirana tržišta i nekonkurentne skupine ●

B. Pitanja i politike na tržištu rada 253

Povijest i djelovanje radničkih sindikata 253 ● Država i kolektivno pregovaranje ● Kako sindikati podižu nadnice 254 ● Teoretska neodređenost kolektivnog pregovaranja ● Učinci na nadnice i zaposlenost 256 ● Je li sindikaliziranje podiglo nadnice? ● Učinci na zaposlenost ● Diskriminacija 257 ● Ekonomska objašnjenja diskriminacije 257 ● Definicija diskriminacije ● Diskriminacija isključivanjem ● Sklonost diskriminaciji ● Statistička diskriminacija ● Ekonomska diskriminacija žena 259 ● Empirijski dokazi 259 ● Smanjivanje diskriminacije na tržištu rada 260 ● Nejednak napredak ●

Sažetak 260 ● Pojmovi za ponavljanje 261 ● Dodatna literatura i internetske stranice 262 ● Pitanja za raspravu 262 ●

14. poglavlje

Zemlja i kapital 264

A. Zemlja i renta 264

Renta kao povrat na fiksni faktor ● Oporezivanje zemlje ●

B. Kapital i kamate 267

Osnovni pojmovi 267 ● Cijene i rente kapitalnih dobara ● Stopa povrata na kapitalna dobra ● Financijska imovina prema materijalnoj imovini ● Financijska imovina i kamatne stope ● Realne prema nominalnim kamatnim stopama ● Sadašnja vrijednost imovine 269 ● Sadašnja vrijednost vječne rente ● Opća formula za sadašnju vrijednost ● Kako maksimizirati sadašnju vrijednost ● Dobit 271 ● Statistika prijavljene dobiti ● Odrednice dobiti ● Pregled ● Teorija kapitala i kamata 273 ● Zaobilaznost ● Opadajući

prinosi i potražnja za kapitalom ● Određivanje kamata i povrata na kapital ● Grafička analiza povrata na kapital ● **Primjene klasične teorije kapitala 277** ● Porezi i inflacija ● Tehnološki poremećaji ● Neizvjesnost i očekivanja ● **Empirijski rezultati 277** ● Povrati na rad i kapital ● **Oproštajne misli o cijenama faktora, učinkovitosti i raspodjeli 277** ●

Sažetak 279 ● **Pojmovi za ponavljanje 280** ● **Dodatna literatura i internetske stranice 281** ● **Pitanja za raspravu 281** ●

Dodatak 14 **Tržišta i ekonomska učinkovitost 283**

Učinkovitost savršene konkurencije 283 ● **Opća ravnoteža svih tržišta 283** ● Međudjelovanje svih tržišta u općoj ravnoteži ● **Svojstva konkurencijske opće ravnoteže 284** ● 1. Osnovna načela opće ravnoteže ● 2. Osnovni rezultati opće ravnoteže ● 3. Detaljna analiza opće ravnoteže ● 4. Učinkovitost konkurencijskih tržišta ● Grafičko prikazivanje ●

Sažetak dodatka 289 ● **Pojmovi za ponavljanje 289** ● **Pitanja za raspravu 290** ●

ČETVRTI DIO **PRIMIJEJENA MIKROEKONOMIJA:** **MEĐUNARODNA TRGOVINA, DRŽAVA** **I OKOLIŠ** **291**

15. poglavlje **Komparativna prednost i protekcionizam 293**

A. Priroda međunarodne trgovine 293
Međunarodna prema domaćoj trgovini ● Trendovi u međunarodnoj trgovini ● **Izvori međunarodne trgovine roblama i uslugama 294** ● Raznolikost prirodnih izvora ● Razlike u ukusima ● Razlike u troškovima ●

B. Komparativna prednost na razini država 295
Načelo komparativne prednosti 295 ● Neuobičajna logika ● Ricardova analiza komparativne prednosti ● Ekonomske koristi od trgovine ● **Grafička analiza komparativne prednosti 297** ● Amerika bez trgovine ● Otvaranje trgovini ● **Proširenje na više dobara i zemalja 301** ● Više dobara ● Više država ● Trostrana i višestrana trgovina ● **Ograničenja i zaključci 302** ●

C. Protekcionizam 302

Analiza međunarodne trgovine i carina pomoću ponude i potražnje 303 ● Slobodna trgovina u odnosu na „nimalo trgovine“ ● Trgovinske prepreke ● Ekonomski troškovi carina ● **Ekonomija protekcionizma 308** ● Neekonomski ciljevi ● Neutemeljeni razlozi za carine ● Potencijalno valjani argumenti za zaštitu ● Druge prepreke trgovini ● **Multilateralni trgovinski pregovori 313** ● Pregovaranje o slobodnoj trgovini ● Ocjenjivanje ●

Sažetak 315 ● **Pojmovi za ponavljanje 316** ● **Dodatna literatura i internetske stranice 316** ● **Pitanja za raspravu 316** ●

16. poglavlje **Državno oporezivanje i rashodi 318**

A. Državni nadzor nad gospodarstvom 318
Alati državne politike 319 ● Trendovi u veličini države ● Rast državnih kontrola i regulacije ● **Funkcije države 321** ● Poboľšanje ekonomske učinkovitosti ● Smanjenje ekonomske nejednakosti ● Stabilizacija gospodarstva kroz makroekonomsku politiku ● Provođenje međunarodne gospodarske politike ● **Teorija javnog izbora 324** ●

B. Državni rashodi 324
Fiskalni federalizam 324 ● Savezni rashodi ● Državni i lokalni rashodi ● **Kulturološki i tehnološki učinci 327** ●

C. Gospodarski vidovi oporezivanja 327
Načela oporezivanja 328 ● Načelo koristi prema načelu platne sposobnosti ● Vodoravna i okomita pravednost ● Pragmatični kompromisi kod oporezivanja ● **Savezni porezi 329** ● Porez na dohodak pojedinaca ● Socijalni doprinosi ● Porezi na dobit korporacije ● Porezi na potrošnju ● **Državni i lokalni porezi 333** ● Porez na imovinu ● Ostali porezi ● **Porezi i učinkovitost 334** ● Odnos učinkovitosti i pravednosti ● **Trnovit problem porezne incidencije 336** ● Djelovanje saveznih poreza i transfera ● **Završna riječ 337** ●

Sažetak 337 ● **Pojmovi za ponavljanje 338** ● **Dodatna literatura i internetske stranice 339** ● **Pitanja za raspravu 339** ●

17. poglavlje

Promicanje učinkovitijih tržišta 341

A. Poslovna regulacija: teorija i praksa 341

Dvije vrste regulacije 342 ● Zašto regulirati industriju? 342 ● Obuzdavanje tržišne moći ● Ispravljnje neuspjeha u informiranju ● Ispravljnje eksternalija ● Teorije regulacije utemeljene na interesnim skupinama 344 ● Reguliranje prirodnog monopola javnih komunalnih usluga 344 ● Troškovi regulacije 347 ● Opadanje gospodarskih regulacija ● Pionirska deregulacija u zrakoplovnoj industriji ● Deregulacija: nezavršena priča ●

B. Protustrustovska politika 350

Pregled nesavršene konkurencije ● Okvirne zakonske odredbe 351 ● Shermanov zakon (1890.) ● Claytonov zakon (1914.) ● Savezno trgovinsko povjerenstvo ● Osnovna pitanja protustrustovske politike: poslovanje i struktura 352 ● Nezakonito ponašanje ● Struktura: je li veliko loše? ● Nedavni strukturni slučajevi ● Spajanja: zakonodavstvo i praksa ● Protustrustovski zakoni i učinkovitost 357 ●

Sažetak 358 ● Pojmovi za ponavljanje 359 ●
 Dodatna literatura i internetske stranice 359 ●
 Pitanja za raspravu 359 ●

18. poglavlje

Zaštita okoliša 361

A. Populacija i ograničenja resursa 362

Malthus i tmurna znanost 362 ● Bogatije znači zdravije 363 ●

B. Ekonomija prirodnih bogatstava 365

Kategorije prirodnih bogatstava 365 ● Prisvojiva naspram neprisvojivih prirodnih bogatstava ● Obnovljiva naspram neobnovljivih prirodnih bogatstava ● Alokacija prisvojivih prirodnih bogatstava 366 ● Kretanje cijena prirodnih bogatstava ●

C. Ekonomija zaštite okoliša 370

Eksternalije 370 ● Javna prema privatnim dobrima ● Neučinkovitost tržišta kod eksternalija 371 ● Analiza neučinkovitost ● Procjena štete ● Grafička analiza zagađenja ● Politike za ispravljanje eksternalija 374 ● Državni programi ● Privatni pristupi ● Promjena klime: usporiti ili ne usporiti 377 ● Svada i zagađivanje ili razum i računanje ●

Sažetak 379 ● Pojmovi za ponavljanje 380 ●
 Dodatna literatura i internetske stranice 380 ●
 Pitanja za raspravu 380 ●

19. poglavlje

Učinkovitost prema jednakosti: Veliki kompromis 382

A. Izvori nejednakosti 382

Raspodjela dohotka i bogatstva 383 ● Kako mjeriti nejednakost među dohodovnim razredima ● Raspodjela bogatstva ● Nejednakost među zemljama ● Nejednakost dohotka od rada 387 ● Sposobnosti i vještine ● Intenzitet rada ● Zanimanja ● Ostali čimbenici ● Nejednakost dohotka od imovine 388 ● Cijelo-životna štednja kao izvor bogatstva ● Poduzetništvo ● Nasljedstvo ● Siromaštvo u Americi 389 ● Tko su siromašni? ● Trendovi nejednakosti ●

B. Politike za suzbijanje siromaštva 392

Uzdizanje države blagostanja ● Troškovi preraspodjele 392 ● Troškovi preraspodjele na dijagramu ● Koliko je isteklo iz posude? ● Zbrajanje odljeva ● Politike protiv siromaštva: programi i kritike 395 ● Programi dohodovne sigurnosti ● Problemi poticanja siromašnih ● Borba oko reforme programa blagostanja 396 ● Dva pogleda na siromaštvo ● Programi dohodovne potpore u SAD-u danas ● Porezni kredit na zarađeni dohodak ● Reforma američkog sustava socijalne skrbi iz 1996. ● Ekonomska politika u svijatog novog stoljeća 399 ●

Sažetak 400 ● Pojmovi za ponavljanje 401 ●
 Dodatna literatura i internetske stranice 401 ●
 Pitanja za raspravu 401 ●

PETI DIO

MAKROEKONOMIJA: GOSPODARSKI RAST I POSLOVNI CIKLUSI

403

20. poglavlje

Pregled makroekonomije 405

A. Ključni pojmovi makroekonomije 406

Rođenje makroekonomije 406 ● Ciljevi i instrumenti makroekonomije 408 ● Mjerenje ekonomskog uspjeha ● Alati makroekonomske politike ● Međunarodne povezanosti 414 ●

B. Agregatna ponuda i potražnja 414

Makroekonomija: agregatna ponuda i

potražnja 415 ● Definicije agregatne ponude i potražnje ● Krivulje agregatne ponude i potražnje ● **Makroekonomska povijest: 1900.-2003. 417** ● Uloga ekonomske politike ●

Sažetak 420 ● **Pojmovi za ponavljanje 421** ● **Dodatna literatura i internetske stranice 421** ● **Pitanja za raspravu 421** ●

Dodatak 20
Makroekonomski podaci za SAD 423

21. poglavlje
Mjerenje gospodarske aktivnosti 424

Bruto domaći proizvod: mjerilo rezultata gospodarstva 424 ● Dva načina mjerenja nacionalnog proizvoda: Tijek roba i tijek zarada ● Nacionalni računi izvedeni iz računa poduzeća ● Problem "dvostrukog obračunavanja" ● **Detalji nacionalnih računa 428** ● Realni BDP prema nominalnom BDP-u: "deflacioniranje" BDP-a indeksom cijena ● Potrošnja ● Ulaganja i akumulacija kapitala ● Država ● Neto izvoz ● Bruto domaći proizvod, neto domaći proizvod i bruto nacionalni proizvod ● BDP i BNP: Pogled na brojke ● Štednja i ulaganja ● Štednja i ulaganja ● **Onkraj nacionalnih računa 438** ● **Indeksi cijena i inflacija 439** ● Indeksi cijena ● **Računovodstvena procjena 442** ●

Sažetak 442 ● **Pojmovi za ponavljanje 443** ● **Dodatna literatura i internetske stranice 443** ● **Pitanja za raspravu 444** ●

22. poglavlje
Potrošnja i ulaganja 445

A. Potrošnja i štednja 445
Modeli proračunskih izdataka ● **Potrošnja, dohodak i štednja 448** ● Funkcija potrošnje ● Funkcija štednje ● Granična sklonost potrošnji ● Granična sklonost štednji ● Kratki pregled definicija ● **Ponašanje nacionalne potrošnje 454** ● Odrednice potrošnje ● Funkcija nacionalne potrošnje ● Alternativne mjere štednje ●

B. Ulaganja 458
Odrednice ulaganja 459 ● Prihodi ● Troškovi ● Očekivanja ● **Krivulja potražnje za ulaganjima 460** ● Pomaci krivulje potražnje za ulaganjima ● **O teoriji agregatne potražnje** ●

Sažetak 463 ● **Pojmovi za ponavljanje 464** ● **Dodatna literatura i internetske stranice 464** ● **Pitanja za raspravu 464** ●

23. poglavlje
Poslovna kolebanja i teorija agregatne potražnje 466

A. Poslovna kolebanja 467
Obilježja poslovnog kolebanja 468 ● Teorije poslovnog ciklusa 469 ● Prognoziranje poslovnog ciklusa 472 ● Ekonometrijsko modeliranje i prognoziranje ●

B. Temelji agregatne potražnje 473
Krivulja agregatne potražnje negativnog nagiba 474 ● Pomaci agregatne potražnje ● **Relativna važnost čimbenika koji utječu na potražnju 477** ● Može li se izbjeći poslovni ciklus? ●

Sažetak 478 ● **Pojmovi za ponavljanje 478** ● **Dodatna literatura i internetske stranice 479** ● **Pitanja za raspravu 479** ●

24. poglavlje
Model multiplikatora 481

A. Osnovni model multiplikatora 481
Određivanje proizvodnje štednjom i ulaganjima 482 ● **Određivanje proizvodnje ukupnim izdacima 484** ● Mehanizam prilagodbe ● Aritmetička analiza ● **Multiplikator 486** ● Grafički prikaz multiplikatora ● **Model multiplikatora na djelu 488** ● Usporedba modela multiplikatora s modelom AS-AD ●

B. Fiskalna politika u modelu multiplikatora 489
Kako državna fiskalna politika utječe na proizvodnju 490 ● Utjecaj poreza na agregatnu potražnju ● Brojčani primjer ● **Multiplikatori fiskalne politike 493** ● Utjecaj poreza ● Fiskalna politika u praksi ● Drugi instrument politike stabilizacije ● **Multiplikatori na djelu 497** ● Nakon modela multiplikatora ●

Sažetak 499 ● **Pojmovi za ponavljanje 500** ● **Dodatna literatura i internetske stranice 500** ● **Pitanja za raspravu 500** ●

25. poglavlje
Financijska tržišta i posebno pitanje novca 502

A. Moderni financijski sustav 502
Uloga financijskog sustava ● Funkcije financijskog sustava ● Tijek sredstava ● **Pregled financijske**

imovine 504 ● **Kamatne stope i povrat na financijsku imovinu 505** ● Mnoštvo kamatnih stopa ● Realna prema nominalnoj kamatnoj stopi ●

B. Posebno pitanje novca 510

Razvoj novca 511 ● Povijest novca ● Sastavnice ponude novca ● **Potražnja za novcem 513** ● Funkcije novca ● Troškovi držanja novca ● Dva izvora potražnje za novcem ●

C. Bankarstvo i ponuda novca 515

Kako su se iz zlatarni razvile banke ● **Moderno bankarstvo s djelomičnim pokrićem depozita rezervama 516** ● **Postupak stvaranja depozita 516** ● Postupak stvaranja depozita: banke prve generacije ● Lančano djelovanje na druge banke ● Konačna ravnoteža sustava ● Dva ograničenja za stvaranje depozita ●

D. Tržište dionica 521

Rizik i povrat na različitu imovinu ● Mjehurići i slomovi ● Učinkovita tržišta i slučajni hod ● **Osobne financijske strategije 526** ●

Sažetak 527 ● **Pojmovi za ponavljanje 528** ● **Dodatna literatura i internetske stranice 528** ● **Pitanja za raspravu 529** ●

26. poglavlje

Središnje bankarstvo i monetarna politika 531

A. Središnje bankarstvo i Središnja banka SAD-a 531

Središnja banka SAD-a 531 ● Ustrojstvo Središnje banke SAD-a ● Pregled operacija Središnje banke SAD-a ● Bilanca stanja regionalnih središnjih banaka ● **Praktična strana monetarne politike 536** ● Operacije na otvorenom tržištu ● Operativni postupak ● Politika diskontne stope: drugi mehanizam ● Uloga obveznih rezervi ● Monetarna politika u otvorenom gospodarstvu ●

B. Učinci novca na proizvodnju i cijene 542

Monetarni prijenosni mehanizam 542 ● **Monetarni prijenosni mehanizam 543** ● Ponuda i potražnja za novcem ● **Monetarni prijenosni mehanizam 545** ● Grafička analiza monetarne politike ● Monetarna politika u otvorenom gospodarstvu ● Monetarna politika u AS-AD okviru ● Dugoročni monetarni učinci ● Od agregatne potražnje do agregatne ponude ●

Sažetak 550 ● **Pojmovi za ponavljanje 551** ● **Dodatna literatura i internetske stranice 551** ● **Pitanja za raspravu 552** ●

ŠESTI DIO
RAST, RAZVOJ I GLOBALNA
EKONOMIJA
553

27. poglavlje

Proces ekonomskog rasta 555

Dugoročno značenje rasta ●

A. Teorije ekonomskog rasta 556

Četiri kotača rasta 557 ● Ljudski resursi ● Prirodni resursi ● Akumulacija kapitala ● Tehnološke promjene i inovacije ● **Teorije ekonomskog rasta 561** ● Smithova i Malthusova klasična dinamika ● Gospodarski rast i akumulacija kapitala: neoklasični model rasta ● Geometrijska analiza neoklasičnog modela ● Važnost tehnološke promjene ● Tehnološka promjena kao ekonomski proizvod ●

B. Obrasci rasta u SAD-u 567 567

Činjenice o gospodarskom rastu ● Odnosi sedam smjernica i teorija gospodarskog rasta ● Izvori gospodarskog rasta ● **Nedavne smjernice proizvodnosti 572** ● Oporavak proizvodnosti ●

Sažetak 574 ● **Pojmovi za ponavljanje 575** ● **Dodatna literatura i internetske stranice 575** ● **Pitanja za raspravu 575** ●

28. poglavlje

Izazov ekonomskog razvoja 577

A. Ekonomski rast u siromašnim zemljama 577

Značajke zemalja u razvoju 577 ● Ljudski razvoj ● **Četiri razvojna elementa 580** ● Ljudski resursi ● Prirodni resursi ● Akumulacija kapitala ● Tehnološka promjena i inovacije ● Od začaranih krugova prema krugovima učinkovitosti ● **Strategije ekonomskog razvoja 584** ● Hipoteza zaostalosti ● Industrijalizacija prema poljoprivredi ● Država prema tržištu ● Rast i vanjska orijentacija ● Sažeta prosudba ●

B. Alternativni modeli razvoja 587

Buket "izama" 587 ● Središnja dvojba: tržište naspram naredaba ● **Azijski model 588** ● Zmajevi i mlitavci ● Kineski div: tržišni lenjinizam ● **Socijalizam 589** ● **Neuspjeli model: sovjetski komunizam 590** ● Zlokobna proročanstva ● Od udžbenika do taktike: naredbodavno gospodarstvo sovjetskoga tipa ● Od Marxa do tržišta ● **Zaključna bilješka koja upozorava 595** ●

Sažetak 595 ● **Pojmovi za ponavljanje 596** ●
Dodatna literatura i internetske stranice 596 ●
Pitanja za raspravu 597 ●

29. poglavlje

**Devizni tečajevi i međunarodni
 financijski sustav 598**

Međunarodne povezanosti 598 ● **Smjernice u
 međunarodnoj trgovini 599** ●

A. Bilanca međunarodnih plaćanja 600
 Računi platne bilance 600 ● Dugovanja i
 potraživanja ● Detalji platne bilance ●

B. Određivanje deviznih tečajeva 603
 Devizni tečajevi 603 ● Devizno tržište 604 ● Učinci
 promjena u trgovini ● Devizni tečajevi i platna
 bilanca ● Paritet kupovne moći i devizni tečajevi ●

C. Međunarodni monetarni sustav 609
 Fiksni devizni tečajevi: klasični zlatni standard
 610 ● Humeov mehanizam prilagodbe ●
 Međunarodne monetarne institucije nakon Drugoga
 svjetskog rata 611 ● Međunarodni monetarni fond ●
 Svjetska banka ● Bretonvudski sustav ● Intervencija ●
 Fluktuirajući devizni tečajevi 614 ● Upravljeni devizni
 tečajevi 615 ● Današnji hibridni sustav 615 ●

Sažetak 616 ● **Pojmovi za ponavljanje 617** ●
Dodatna literatura i internetske stranice 617 ●
Pitanja za raspravu 617 ●

30. poglavlje

Makroekonomija otvorenog gospodarstva 619

A. Međunarodna razmjena i ekonomska aktivnost 619
 Neto izvoz i proizvodnja u otvorenom gospodarstvu ●
 Odrednice trgovine i neto izvoza ● **Kratkoročni utjecaj
 trgovine na BDP 621** ● Granična sklonost uvozu i
 pravac potrošnje ● Multiplikator otvorenog
 gospodarstva ● **Makroekonomska politika i sustav
 deviznog tečaja 624** ● **Trgovina i ekonomska aktivnost,
 1980. – 2003. 625** ●

B. Međuovisnost u globalnom gospodarstvu 627
 Ekonomski rast u otvorenom gospodarstvu 627 ●
 Štednja i ulaganja u otvorenom gospodarstvu 628 ●
 Određivanje štednje i ulaganja pri punoj zaposlenosti ●
 Promicanje rasta u otvorenom gospodarstvu 633 ●

**C. Međunarodna ekonomska pitanja na
 početku stoljeća 635**

Konkurentnost i proizvodnost 635 ●
 "Deindustrijalizacija Amerike" ● Trendovi u
 proizvodnosti ● **Europska monetarna unija 636** ●
 Europski monetarni sustav: Europski bretonvudski
 sustav ● Prema zajedničkoj valuti: euro ● Troškovi i
 koristi monetarne unije ● Troškovi i koristi monetarne
 unije ● **Konačna procjen 639** ●

Sažetak 639 ● **Pojmovi za ponavljanje 641** ●
Dodatna literatura i internetske stranice 641 ●
Pitanja za raspravu 641 ●

SEDMI DIO NEZAPOSLENOST, INFLACIJA I EKONOMSKA POLITIKA 643

31. poglavlje

Nezaposlenost i osnove agregatne ponude 645

A. Osnove agregatne ponude 645
 Odrednice agregatne ponude 646 ● Potencijalna
 proizvodnja ● Troškovi ulaznih veličina ● **Agregatna
 ponuda u kratkom i dugom roku 649** ● Zašto se
 razlikuju kratkoročna i dugoročna AS? ●

B. Nezaposlenost 650

Mjerenje nezaposlenosti 651 ● Utjecaj
 nezaposlenosti 651 ● Ekonomski utjecaj ● Društveni
 utjecaj ● **Okunov zakon 653** ● **Ekonomsko objašnjenje
 nezaposlenosti 654** ● Tri vrste nezaposlenosti ●
 Mikroekonomske osnove ● Dobrovoljna i
 nedobrovoljna nezaposlenost ● Izvori nefleksibilnosti
 nadnica ● **Pitanja tržišta rada 658** ● Tko su
 nezaposleni? ● Trajanje nezaposlenosti ● Izvori
 nezaposlenosti ● Nezaposlenost prema dobi ●

Sažetak 663 ● **Pojmovi za ponavljanje 665** ●
Dodatna literatura i internetske stranice 665 ●
Pitanja za raspravu 665 ●

32. poglavlje

Osiguravanje stabilnosti cijena 667

A. Definicija i učinci inflacije 667

Što je inflacija? 667 • Povijest inflacije • Tri vrste inflacije • Predviđena prema nepredviđenoj inflaciji • **Ekonomski učinci inflacije 673** • Učinci na preraspodjelu dohotka i bogatstva • Učinci na ekonomsku učinkovitost • Makroekonomski učinci • Koja je optimalna stopa inflacije? •

B. Moderna teorija inflacije 675

Cijene u AS-AD okviru 676 • Inercijska inflacija • Inflacija potražnje • Inflacija troškova • Očekivanja i inercijska inflacija • Razine cijena prema inflaciji • **Phillipsova krivulja 678** • Kratkoročna Phillipsova krivulja • Stopa nezaposlenosti koja ne ubrzava inflaciju • Iz kratkog roka u dugi rok • Okomita dugoročna Phillipsova krivulja • Kvantitativne procjene • Dvojbe u svezi s NAIRU • Pregled •

C. Nedoumice o protuinflacijskoj politici 684

Koliko je dug dugi rok? • Koliko stoji smanjiti inflaciju? • Vjerodostojnost i inflacija • Kako možemo sniziti NAIRU? •

Sažetak 687 • **Pojmovi za ponavljanje 688** • **Dodatna literatura i internetske stranice 688** • **Pitanja za raspravu 689** •

33. poglavlje

Zaraćene makroekonomske škole 690

A. Klasična kretanja i kejnsejanska revolucija 691

Klasična tradicija 691 • Sayov zakon tržišta • Posljedice za ekonomsku politiku • **Kejnsejanska revolucija 692** • Iznenađujuće posljedice • **Teorije i politika 693** •

B. Monetaristički pristup 694

Korijeni monetarizma 694 • Jednadžba razmjene i brzina kolanja novca • Kvantitativna teorija cijena • **Moderni monetarizam 696** • Bit monetarizma • Usporedba monetarističkog i kejnsejanskog pristupa • Monetaristička platforma: konstantan rast novca • Monetaristički eksperiment • Slabljenje monetarizma •

C. Novi pristupi makroekonomiji 700

Temelji 701 • Racionalna očekivanja • **Posljedice za makroekonomiju 701** • Poslovni ciklus kao rezultat pogrešnih predodžbi • Realni poslovni ciklusi • Rikardijanski pogled na fiskalnu politiku • Učinkovite nadnice • Ekonomija ponude • **Posljedice za ekonomsku politiku 703** • Neučinkovitost politike • Poželjnost fiksnih pravila • Monetaristička pravila i Lucasova kritika • **Stanje rasprave 704** • Nova sinteza? • **Privremena ocjena 706** •

Sažetak 706 • **Pojmovi za ponavljanje 707** • **Dodatna literatura i internetske stranice 707** • **Pitanja za raspravu 708** •

34. poglavlje

Ekonomске politike za rast i stabilnost 709

A. Gospodarske posljedice državnog duga 709

Fiskalna povijest 710 • Državna proračunska politika 711 • Stvarni, strukturni i ciklički proračuni • **Ekonomija duga i manjka 713** • **Kratkoročni utjecaj proračunskih manjaka 713** • Kratki rok prema dugome roku • Fiskalna politika i model multiplikatora • **Javni dug i gospodarski rast 714** • Povijesna kretanja • Vanjski prema unutarnjem dugu • Gubici učinkovitosti zbog oporezivanja • Premještanje kapitala • Dug i rast •

B. Stabiliziranje gospodarstva 718

Međudjelovanje monetarne i fiskalne politike 718 • Upravljanje potražnjom • Fiskalno-monetarna kombinacija • **Pravila naspram diskreciji 722** • Proračunska ograničenja na zakonodavce? • Monetarna pravila za Fed? •

C. Gospodarski izgledi u novom stoljeću 724

Visoki ulozi u gospodarskom rastu 724 • **Duh poduzetništva 725** • Poticanje tehnološkog napretka • **Gospodarski napredak i političke slobode 726** •

Sažetak 728 • **Pojmovi za ponavljanje 729** • **Dodatna literatura i internetske stranice 729** • **Pitanja za raspravu 730** •

Pojmovnik 731

Kazalo 756